

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-82>

УДК: 338.43:330.322

ХУАН Бінжу

Харківський національний економічний університету імені Семена Кузнеця
<https://orcid.org/0009-0000-4824-7465>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Статтю присвячено інвестиційним аспектам забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств. Дослідження має на меті проаналізувати сучасні тенденції, проблеми та перспективи інвестування в аграрний сектор України та обґрунтувати напрями удосконалення інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку галузі.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні проаналізовано сучасний стан інвестування в аграрний сектор України з урахуванням його ролі в забезпеченні продовольчої безпеки, економічного зростання та розвитку суміжних галузей. Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій протягом 2021–2023 рр. в розрізі розмірів підприємств та сфер аграрного виробництва. Обґрунтовано важливість залучення капіталовкладень для модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності та адаптації агропідприємств до кризових умов. Досліджено розподіл інвестицій в матеріальні та нематеріальні активи, зокрема у машини й обладнання, будівництво та реконструкцію виробничих об'єктів, придбання програмного забезпечення та об'єктів інтелектуальної власності. Виявлено, що після значного скорочення інвестицій через військові дії та погіршення інвестиційного клімату, у 2023 р. відбулося відновлення, що свідчить про поступову адаптацію підприємств до нових умов. Дослідження розподілу капітальних вкладень за розміром підприємств дозволило виявити, що найбільші інвестиції здійснюють середні та великі господарства, тоді як малі та мікропідприємства зосереджуються на менш капіталомістких напрямках. У галузевому аспекті домінують інвестиції у рослинництво та тваринництво, що відображає стратегічний характер цих підгалузей. Подальше нарощування інвестиційного потенціалу аграрної галузі потребує: формування стабільного та прогнозованого макроекономічного і нормативного середовища; розширення доступу до фінансування, зокрема через державно-приватне партнерство, податкові стимули та іноземні прямі інвестиції; стимулювання інновацій та цифровізації виробництва; активізації державної та міжнародної підтримки, включаючи грантове фінансування і розвиток інфраструктури аграрних інновацій; підтримки інвестицій у «зелені» та ресурсозберігаючі технології. Реалізація таких заходів забезпечить створення стійкої інвестиційної екосистеми, активізацію інноваційної діяльності та підвищення стійкості аграрного сектору до внутрішніх і зовнішніх викликів.

Ключові слова: аграрний сектор, капітальні інвестиції, інноваційний розвиток, рослинництво, тваринництво, модернізація виробництва.

HUANG Bingru

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

INVESTMENT SUPPORT FOR THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article focuses on the investment aspects of promoting the innovative development of agricultural enterprises. The purpose of this study is to analyze current trends, challenges, and prospects for investing in Ukraine's agricultural sector, and to provide substantiated directions for enhancing investment support to drive the industry's innovative development.

To achieve this goal, the study examines the current state of investment in Ukraine's agricultural sector, considering its role in ensuring food security, promoting economic growth, and fostering the development of related industries. The dynamics of capital investment from 2021 to 2023 are examined by enterprise size and area of agricultural production. The importance of attracting capital investment for production modernization, enhancing competitiveness, and adapting agricultural enterprises to crisis conditions is substantiated. The distribution of investments in tangible and intangible assets is examined, encompassing machinery and equipment, the construction and reconstruction of production facilities, the acquisition of software, and intellectual property. It was found that, following a significant decline in investment due to military actions and a deterioration in the investment climate, 2023 witnessed a recovery, indicating the gradual adaptation of enterprises to new conditions. The analysis of capital investment distribution by enterprise size revealed that medium and large farms account for the largest share of investments. At the same time, small and micro-enterprises focus on less capital-intensive areas. In sectoral terms, investments are primarily driven by crop production and livestock farming, reflecting the strategic importance of these subsectors. Further strengthening of the agricultural sector's investment potential requires: the formation of a stable and predictable macroeconomic and regulatory environment; expanded access to financing, particularly through public-private partnerships, tax incentives, and foreign direct investment; stimulation of innovation and digitalization of production; intensification of state and international support, including grant funding and the development of agricultural innovation infrastructure; and support for investments in "green" and resource-saving technologies. The implementation of these measures will help create a sustainable investment ecosystem, boost innovative activity, and enhance the agricultural sector's resilience to internal and external challenges.

Keywords: agricultural sector, capital investment, innovative development, crop production, livestock farming, production modernization.

Стаття надійшла до редакції / Received 01.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 24.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інноваційний розвиток аграрних підприємств здійснюється для підвищення їх конкурентоспроможності, продуктивності та стійкості в умовах глобалізації та посилення ринкової конкуренції. Впровадження сучасних технологій, екологічно чистих виробничих процесів та нових методів організації агробізнесу потребує значних фінансових ресурсів. Однак, за сучасного стану національної економіки, аграрні підприємства часто стикаються з обмеженими можливостями залучення інвестицій, високими кредитними ставками, недосконалістю фінансових інструментів та нестабільністю інвестиційного середовища. Наявний дисбаланс між потребою у фінансовому забезпеченні та фактичною доступністю інвестицій призводить до уповільнення темпів модернізації виробництва, зниження рівня технологічної інтеграції та втрати конкурентних переваг. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних механізмів інвестиційного забезпечення інноваційних проектів у аграрній сфері.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Велика кількість праць присвячена питанням інноваційного розвитку аграрних підприємств, зокрема спостерігається зростаюча увага дослідників до проблем його інвестиційного забезпечення. В. Жеващенко [1] прийшов до висновку, що формування інноваційного потенціалу аграрних підприємств є передумовою їх довгострокової конкурентоспроможності, а інвестиції виступають визначальним чинником у цьому процесі. В. Скрипник [2] підкреслив, що в Україні зберігаються суттєві бар'єри для інноваційного розвитку, серед яких недостатній обсяг капіталовкладень, нерозвинена інфраструктура підтримки інновацій та нестабільність нормативного середовища. Т. Боровик та В. Даниленко [3] наголошують на важливості адаптації аграрного виробництва до ринкових трансформацій, що потребує інтенсивного інвестування у модернізацію технологій. В. Мамчур та Г. Студінська [4] розглянули інноваційний розвиток аграрної сфери крізь призму національної системи стійкості та визначили роль інвестицій у зміцненні продовольчої безпеки. І. Шейко та Р. Петрова [5] дослідили вплив глобалізаційних процесів на інноваційну динаміку та вказали на необхідність активізації інвестицій у високотехнологічні рішення. О. Кваша [6] запропонував комплекс рекомендацій щодо стимулювання приватних інвестицій та розвитку державно-приватного партнерства. О. Гончаренко [7] підкреслив значення інформаційної економіки та цифрових технологій як напрямку інноваційного оновлення аграрних підприємств. Л. Кучер, А. Кучер, В. Хареба та інші [8] обґрунтували концепцію «Агробізнес 4.0», в якій інвестиції в цифровізацію, автоматизацію та сталий розвиток виступають фундаментом конкурентоспроможності агросфери.

Таким чином, інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств є багатовимірним процесом, що поєднує фінансові, технологічні та організаційні аспекти та вимагає комплексного підходу для забезпечення сталого зростання в умовах глобальних викликів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – аналіз сучасних тенденцій, проблем та перспектив інвестування в аграрний сектор України та обґрунтування напрямів удосконалення інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку галузі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аграрний сектор як фундаментальна складова економіки багатьох країн, особливо тих, які мають значні земельні ресурси та сприятливі кліматичні умови для ведення сільського господарства, відіграє багатогранну роль у розвитку економіки та забезпечує продовольчу безпеку, робочі місця для населення, формування внутрішнього валового продукту, зовнішню торгівлю та розвиток суміжних галузей. Аналіз динаміки випуску товарів і послуг у ринкових цінах та валового внутрішнього продукту України за 2010–2023 рр. показав вагому роль аграрного сектору в національній економіці. Протягом аналізованого періоду внесок сільського господарства у загальний випуск товарів і послуг мав тенденцію до зростання до 2016 р., коли він досяг піку (12,45%), після чого спостерігалось незначне зниження, особливо у 2023 р. (8,53%). Подібна тенденція простежується і в частці аграрного сектору при формуванні ВВП: вона зросла з 7,45% у 2010 р. до 12,06% у 2015 р., а потім знизилася до 7,55% у 2023 р.

Капітальні інвестиції є фундаментом для досягнення перерахованих цілей, адже вони дозволяють аграрним підприємствам адаптуватися до змінюваних умов ринку, підвищувати продуктивність та забезпечувати сталий розвиток на довгострокову перспективу. Оскільки аграрний сектор України все ще залишається вразливим до різноманітних зовнішніх і внутрішніх шоків, таких як війна та економічні труднощі, інвестиції в цю галузь стають необхідними для її відновлення та процвітання в умовах нестабільності. У цьому контексті необхідно проаналізувати поточний стан капітальних інвестицій в аграрний сектор, що дасть змогу виявити основні проблеми та можливості для залучення додаткових ресурсів, необхідних для сталого розвитку галузі (табл. 1).

Таблиця 1

**Обсяг капітальних інвестицій у підприємства
за розміром по сферах агрогосподарювання, 2021-2023 рр.**

<i>Агросфера</i>	Підприємства					
	Роки	Усього, тис. грн.	великі тис. грн.	середні тис. грн.	малі тис. грн.	з них мікро-підприємства тис. грн.
Сільське, лісове та рибне господарство (А+Б+В)	2021	69966300	10762955	36405004	22798341	1715423
	2022	51355693	9041687	25585315	16728691	2747458
	2023	65150627	14650410	31069309	19430908	3493534
А. сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних послуг (А1+...+А.5)	2021	68021358	10762955	35067470	22190933	1506031
	2022	49550064	9041687	24168973	16339404	2425428
	2023	63582204	-	-	18998227	3173878
А1. У т.ч. рослинництво	2021	55875324	8013579	27306850	20554895	1379299
	2022	39917593	5799388	18874006	15244199	2340946
	2023	49526727	8679583	23840386	16944965	2836235
А2. У т.ч. тваринництво	2021	9640540	-	-	978150	74091
	2022	8169691	-	-	692726	31068
	2023	11951758	4482785	6275517	1193456	64374
А3. У т.ч. змішане сільське господарство	2021	422887	-	266371	156516	25541
	2022	298641	-	126285	172356	29641
	2023	311780	-	162055	149725	28264
А4. У т.ч. допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	2021	2058921	-	-	492041	27786
	2022	-	-	-	233867	25247
	2023	1821450	-	-	696248	252344
А5. У т.ч. мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг	2021	5997	-	-	-	736
	2022	-	-	-	-	541
	2023	-	-	-	-	18
Б. лісове господарство та лісозаготівлі	2021	1407123	-	1305346	101777	24386
	2022	1443493	-	1384638	58855	12018
	2023	1189604	-	-	67021	13049
В. рибне господарство	2021	537819	-	32188	505631	185006
	2022	362136	-	31704	330432	310012
	2023	378819	-	13159	365660	306607

Джерело: складено автором за [9]

Аналіз капітальних інвестицій у підприємства аграрного сектору за період 2021-2023 рр. показав значні коливання у рівні вкладень, що були зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, зокрема військовими діями, макроекономічною нестабільністю та змінами в державній підтримці галузі. Зокрема у 2022 р. загальний обсяг капітальних інвестицій суттєво знизився порівняно з 2021 р. на 26,6%, що було наслідком початку повномасштабної війни та погіршення інвестиційного клімату в країні. Однак у 2023 р. відбулося часткове відновлення капіталовкладень, які зросли на 26,8% порівняно з попереднім роком, що свідчить про поступову адаптацію підприємств до нових умов та стабілізацію виробничих процесів.

Щодо розподілу інвестицій за категоріями підприємств, варто зазначити, що найбільші капіталовкладення традиційно припадали на середні підприємства. Проте у 2023 р. значно зросли інвестиції великих підприємств, які досягли 14,65 млрд. грн, що на 62% більше, ніж у 2022 р., що може свідчити про посилення концентрації аграрного виробництва у великих агрохолдингах. Малі підприємства також продемонстрували зростання капіталовкладень, які у 2023 р. склали 19,43 млрд. грн., що є вищим показником, ніж у 2022 р., коли вони інвестували 16,73 млрд. грн. Це свідчить про їх здатність залучати фінансування та адаптуватися до кризових умов. Найменші обсяги капіталовкладень були зафіксовані у мікропідприємств, хоча їх інвестиції у 2023 р. зросли до 3,49 млрд. грн., що може бути результатом підтримки з боку міжнародних організацій та державних програм розвитку малого бізнесу.

У розрізі сфер аграрної діяльності найбільші капіталовкладення традиційно спрямовувалися у рослинництві, що підтверджує стратегічну роль цієї підгалузі для аграрного сектору. У 2023 р. обсяг інвестицій у рослинництво досяг 49,5 млрд. грн., що на 23,9% більше, ніж у 2022 р. Також суттєве зростання капіталовкладень спостерігалося у тваринництві, де обсяг інвестицій у 2023 р. склав 11,95 млрд. грн., що на 46,3% більше, ніж у попередньому році. Це свідчить про оновлення основних засобів та підтримку розвитку галузі після кризи. Водночас інвестиції у змішане сільське господарство та допоміжну діяльність у сільському

господарстві залишалися на відносно низькому рівні, хоча у 2023 р. спостерігалось незначне їх зростання. У лісовому та рибному господарстві капіталовкладення мали нестабільну динаміку, демонструючи скорочення у 2023 р. Така тенденція пов'язана зі складнощами у веденні господарської діяльності, наслідками бойових дій, порушенням логістичних ланцюгів та обмеженим доступом до фінансових ресурсів.

Загалом рівень капітальних інвестицій у аграрний сектор свідчить про поступове відновлення після спаду у 2022 р, однак ризики, пов'язані з військовими діями, обмеженим доступом до фінансування та нестабільною економічною ситуацією, залишаються актуальними. Попри складні макроекономічні умови та військові ризики, агропідприємства активно інвестують у розвиток основних засобів, оновлення технічного парку, модернізацію виробництва та розширення діяльності. Основний акцент припадає на рослинництво та тваринництво, що залишається ключовими напрямками аграрного бізнесу в Україні. Розподіл капітальних інвестицій в аграрному секторі в матеріальні та нематеріальні активи представлений в таблиці 2.

Таблиця 2

Обсяг капітальних інвестицій в матеріальні та нематеріальні активи аграрних підприємств за розміром, 2021-2023 рр.

Капітальні інвестиції	Роки	Підприємства за розміром				
		Усього, тис. грн.	великі	середні	малі	з них мікропідприємства
Капітальні інвестицій у матеріальні активи	2021	68259098	9870602	35797547	22590949	1703804
	2022	50273867	8508638	25224497	16540732	2708647
	2023	63325702	13736710	30444401	19144591	3411355
у т.ч. у землю	2021	180552	32235	120087	28230	1411
	2022	60015	24815	33599	1601	275
	2023	112495	42916	66151	3428	101
у т.ч. у існуючі будівлі та споруди	2021	1084033	158901	593324	331808	9680
	2022	422377	115066	225352	81959	12666
	2023	587446	90619	379680	117147	13345
у т.ч. у будівництво та перебудову будівель	2021	12790957	2346341	7698101	2746515	299651
	2022	9486603	1843001	5726967	1916635	144110
	2023	12502988	2844133	7066138	2592717	367001
у т.ч. у машини та обладнання	2021	47802589	5320567	23508202	18973820	1330009
	2022	34446342	4419205	15882079	14145058	2491933
	2023	42093228	6781870	19315107	15996251	2975944
Капітальні інвестицій у нематеріальні активи	2021	1707202	892353	607457	207392	11619
	2022	1081826	533049	360818	187959	38811
	2023	1824925	913700	624908	286317	82179
у т.ч. у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права	2021	9873	2606	6635	632	37
	2022	1402	1	932	469	117
	2023	25570	10	24868	692	139
у т.ч. у придбання програмного забезпечення	2021	105664	58239	32292	15133	3201
	2022	67057	22258	21121	23678	7426
	2023	100936	42479	20521	37936	13912

Джерело: складено автором за [10]

Отже, обсяг капітальних інвестицій в аграрний сектор демонструє загальну тенденцію до відновлення після спаду у 2022 р. пов'язаного із початком повномасштабного вторгнення в Україну. При цьому, основний обсяг капіталовкладень припадає на матеріальні активи, зокрема на машини та обладнання, що свідчить про прагнення підприємств модернізувати виробничі процеси та підвищити ефективність господарської діяльності. Значна частка інвестицій також спрямовується у будівництво та реконструкцію будівель і споруд, що вказує на розвиток інфраструктури агропідприємств.

Водночас капіталовкладення у нематеріальні активи залишаються на відносно низькому рівні, хоча у 2023 р. зафіксовано їх зростання порівняно з попереднім роком. Найбільший обсяг інвестицій у цій категорії спрямовано на придбання програмного забезпечення, що відображає загальносвітову тенденцію до цифровізації аграрного сектору. Інвестиції у концесії, патенти, ліцензії та торговельні марки також збільшуються, однак залишаються незначними, що свідчить про недостатню увагу підприємств до інноваційної діяльності.

Залежно від розміру підприємств спостерігається закономірність: великі та середні господарства інвестують більше, особливо у машини, обладнання та інфраструктуру, тоді як малі та мікропідприємства зосереджуються на менш капіталомістких напрямках. Попри складні економічні умови, зростання загального обсягу інвестицій у 2023 р. свідчить про адаптацію агробізнесу до сучасних викликів і поступове відновлення галузі.

Таким чином, стан інвестування в аграрний сектор України характеризується високою чутливістю до внутрішніх та зовнішніх викликів, зокрема воєнних дій, макроекономічної нестабільності та обмеженого доступу до фінансових ресурсів. Незважаючи на суттєве падіння обсягів капітальних вкладень у 2022 р., у 2023 р. спостерігалось їх відновлення на рівні майже довоєнних показників, що свідчить про здатність підприємств адаптуватися до кризових умов. Структура інвестування вказує на домінування витрат на матеріальні активи, зокрема на машини та обладнання, що відповідає стратегічній меті модернізації виробництва та підвищення його ефективності. Значна частка інвестицій спрямовується на будівництво та реконструкцію виробничих об'єктів, що формує основу для розширення виробничих потужностей та підвищення конкурентоспроможності. У сфері нематеріальних активів, хоча їх частка залишається невеликою, відзначається зростання інвестицій у програмне забезпечення та охоронювані права інтелектуальної власності, що відповідає світовим трендам цифровізації та інноваційного розвитку аграрного бізнесу. Розподіл інвестицій за розміром підприємств продемонстрував перевагу середніх та великих господарств, тоді як малі та мікропідприємства зосереджуються на менш капіталомістких напрямках. Загалом, наявна позитивна динаміка свідчить про поступове відновлення інвестиційної активності, однак подальший розвиток галузі потребує комплексної державної підтримки, зокрема у напрямі стимулювання інновацій, розширення доступу до фінансування та зменшення впливу воєнних і економічних ризиків на інвестиційний клімат.

Вважаємо, що нарощування обсягів інвестицій в інноваційний розвиток аграрного сектору України потребує комплексного підходу, що передбачає створення сприятливого інвестиційного середовища, диверсифікацію джерел фінансування, стимулювання технологічної модернізації та забезпечення державної й міжнародної підтримки (рис. 1). Нижче детально розглянемо кожний напрям.

Рис. 1. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств

Джерело: удосконалено автором

Тож, передусім необхідно сформувати стабільні макроекономічні умови та прогнозовану державну політику у сфері оподаткування, земельних відносин та регулювання аграрної діяльності, що дозволить знизити інвестиційні ризики та підвищити привабливість галузі для внутрішніх і зовнішніх інвесторів. Доцільним є розроблення та імплементація довгострокової стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору з визначенням пріоритетних напрямів фінансування, цільових індикаторів та ефективних механізмів

їх досягнення. Важливим є також посилення захисту прав інвесторів, запровадження інструментів страхування інвестиційних ризиків та гарантування збереження вкладеного капіталу в умовах кризових явищ.

У напрямі диверсифікації фінансових джерел доцільно активізувати використання механізмів державно-приватного партнерства для реалізації масштабних інфраструктурних і технологічних проєктів у сільському господарстві, розширити спектр інструментів аграрного кредитування та лізингу з метою забезпечення доступу підприємств до високотехнологічного обладнання та сучасної техніки. Необхідним є створення умов для залучення іноземних прямих інвестицій через систему податкових пільг, пільгового кредитування та інвестиційних гарантій, а також розвиток аграрних венчурних фондів і краудфандингових платформ для підтримки стартапів та інноваційних рішень.

Вагомий внесок робить стимулювання цифровізації та технологічної модернізації аграрного виробництва, це передбачає впровадження програм часткової компенсації витрат на впровадження технологій точного землеробства, використання безпілотних літальних апаратів, систем моніторингу та автоматизованого управління виробничими процесами. Тож, доцільно створити мережу регіональних агротехнопарків на базі провідних закладів вищої освіти та науково-дослідних інститутів для апробації, демонстрації та комерціалізації інноваційних рішень, а також сприяти розвитку відкритих платформ обміну аграрними даними для підвищення ефективності аналітики та прогнозування.

Державна та міжнародна підтримка має стати потужним рушієм нарощування інвестиційної активності. Зокрема, варто активніше залучати грантові програми Європейського Союзу, Світового банку, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН та інших міжнародних інституцій, спрямованих на фінансування досліджень, інноваційних проєктів та технологічної модернізації виробництва. Потребує розвитку система цільових державних фондів підтримки інновацій у сільському господарстві, зосереджених на впровадженні енергоефективних, екологічно чистих і ресурсозберігаючих технологій. Доцільно також посилити роль експортно-кредитного агентства у підтримці експорту інноваційної продукції та агротехнологій.

Окремої уваги заслуговує розвиток людського капіталу та інноваційної культури, що вимагає розширення освітніх програм і підготовки фахівців з аграрних інновацій, біотехнологій та цифрових технологій, запровадження грантів і стипендій для молодих науковців і стартапів, а також популяризації інноваційної діяльності шляхом організації виставок, конкурсів і поширення успішних кейсів впровадження новітніх рішень. Важливим є стимулювання інвестицій у сталі та «зелені» технології шляхом надання податкових і кредитних пільг для проєктів, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля, відновлення родючості ґрунтів та розвиток біоенергетики. Запровадження механізму випуску «зелених» облігацій для фінансування таких проєктів дозволить розширити коло потенційних інвесторів та залучити додаткові ресурси для екологічно орієнтованого розвитку аграрного сектору.

Вважаємо, що реалізація вказаних заходів забезпечить формування комплексної інвестиційної екосистеми, сприятиме активізації інноваційної діяльності в аграрному секторі, підвищенню його конкурентоспроможності та стійкості до внутрішніх і зовнішніх викликів, а також закладе підґрунтя для сталого економічного зростання України в умовах глобальних трансформацій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Загалом, дослідження підтвердило потужну роль аграрного сектору в формуванні економічного потенціалу України та забезпеченні продовольчої безпеки. Аналіз випуску аграрної продукції показав, що сільське господарство робить суттєвий внесок в формування валового продукту, хоча в 2022 р. відбулося істотне скорочення інвестиційної активності через початок повномасштабної війни та погіршення інвестиційного клімату. Протягом аналізованого періоду сновні інвестиційні потоки спрямовувались в матеріальні активи, насамперед машини та обладнання, будівництво та реконструкцію виробничих об'єктів, що узгоджується зі стратегічними завданнями модернізації виробництва та підвищення його ефективності. Інвестиції у нематеріальні активи залишались відносно невеликими, проте демонстрували позитивну динаміку, особливо у сфері придбання програмного забезпечення та охоронюваних прав інтелектуальної власності, що відповідає глобальним трендам цифровізації агробізнесу. Середні та великі підприємства здійснювали найбільші капіталовкладення, тоді як малі та мікропідприємства зосереджувались на менш капіталомістких напрямках, що обумовлено різницею у доступі до фінансових ресурсів. Найбільші інвестиції спрямовувались у рослинництво та тваринництво.

Подальше нарощування інвестиційного потенціалу аграрної галузі потребує: формування стабільного та прогнозованого макроекономічного і нормативного середовища; розширення доступу до фінансування, зокрема через державно-приватне партнерство, податкові стимули та іноземні прямі інвестиції; стимулювання інновацій та цифровізації виробництва; активізації державної та міжнародної підтримки, включаючи грантове фінансування і розвиток інфраструктури аграрних інновацій; підтримки інвестицій у «зелені» та ресурсозберігаючі технології.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме формуванню комплексної інвестиційної екосистеми, підвищенню інноваційної активності аграрних підприємств, їх конкурентоспроможності та стійкості до

кризових впливів, забезпечивши довгостроковий сталий розвиток аграрного сектору України в умовах глобальних трансформацій.

Література

1. Zhevatchenko V. S. Prospects for the development of the innovative potential of agricultural enterprises. *Regional Economy*. 2023. Vol. 107 (1), P. 119-125. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-12>
2. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 19-24. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585>;
3. Боровик Т., Даниленко В. Ринкова трансформація України і інноваційний розвиток аграрних підприємств. *Вісник ХНТУСГ*. 2010. Вип. 5. С. 109-116.
4. Мамчур В., Студінська Г. Інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-144>
5. Шейко І. А., Петрова Р. В. Перспективи та виклики інноваційного розвитку України в умовах глобалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економіка*. 2018. Спеціальний випуск за результатами роботи XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України». С.178-181. URL: <http://openarchive.nure.ua/handle/document/7966>
6. Кваша О. С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 150-154. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11230/1.pdf>
7. Гончаренко О.В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств в контексті формування інформаційної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 10(136). С. 103-109. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/8637/1/ape_2012_10_16.pdf
8. Кучер Л., Кучер А., Хареба В., Демидчук В., Східницька Г. Розвиток інноваційної діяльності аграрних підприємств: на шляху до агробізнесу 4.0. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. Vol. 9. Pp. 252-286. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>.
9. Капітальні інвестиції підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012-2023). Державна служба статистики. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_vsmm_2010_2020ue.xlsx
10. Капітальні інвестиції підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012-2023). Державна служба статистики. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_vsmm_2010_2020ue.xlsx

References

1. Zhevatchenko, V. S. (2023). Prospects for the development of the innovative potential of agricultural enterprises. *Regional Economy*, 107(1), 119–125. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-12>
2. Skrypnyk, V. V. (2021). Innovatsiyni rozvytok ahrarnykh pidpriemstv Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektivy rozvytku [Innovative development of agricultural enterprises of Ukraine: Current state, problems and prospects of development]. *Ekonomicnyi visnyk NTUU "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"* [Economic Bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"], (20), 19–24. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585>
3. Borovyk, T., & Danylenko, V. (2010). Rynkova transformatsiia Ukrainy i innovatsiyni rozvytok ahrarnykh pidpriemstv [Market transformation of Ukraine and innovative development of agricultural enterprises]. *Visnyk KhNTUSH* [Bulletin of KhNTUA], (5), 109–116.
4. Mamchur, V., & Studinska, H. (2023). Innovatsiyni rozvytok ahrarnoi sfery v umovakh realizatsii natsionalnoi systemy stiikosti [Innovative development of the agrarian sphere in the conditions of the implementation of the national system of sustainability]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-144>
5. Sheiko, I. A., & Petrova, R. V. (2018). Perspektyvy ta vyklyky innovatsiynoho rozvytku Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Prospects and challenges of innovative development of Ukraine in the conditions of globalization]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika* [Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Series: Economics], Special issue, 178–181. <http://openarchive.nure.ua/handle/document/7966>
6. Kvasha, O. S. (2016). Innovatsiyni rozvytok ekonomiky Ukrainy: svitovy dosvid ta rekomendatsii dlia Ukrainy [Innovative development of Ukraine's economy: World experience and recommendations for Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University], 6(1), 150–154. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11230/1.pdf>
7. Honcharenko, O. V. (2012). Innovatsiyni rozvytok ahrarnykh pidpriemstv v konteksti formuvannia informatsiinoi ekonomiky [Innovative development of agricultural enterprises in the context of the formation of the information economy]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Actual Problems of Economics], 10(136), 103–109. https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/8637/1/ape_2012_10_16.pdf
8. Kucher, L., Kucher, A., Khareba, V., Demydchuk, V., & Skhidnytska, H. (2023). Rozvytok innovatsiinoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv: na shliakhu do ahrbiznesu 4.0 [Development of innovative activity of agricultural enterprises: On the way to agribusiness 4.0]. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 9(4), 252–286. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>
9. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *Kapitalni investytsii pidpriemstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpriemstva (2012-2023)* [Capital investments of enterprises by type of economic activity with a distribution into large, medium, small and micro-enterprises (2012-2023)]. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_vsmm_2010_2020ue.xlsx
10. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *Kapitalni investytsii pidpriemstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpriemstva (2012-2023)* [Capital investments of enterprises by type of economic activity with a distribution into large, medium, small and micro-enterprises (2012-2023)]. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/kip_ed_vsmm_2010_2020ue.xlsx